

Lleida

Revista d'informacions i estudis.

SUMARI

TEXT:

La dictadura demana hereu.	(Editorial).
Les nostres enquestes: Les serres del Castell i de Gardeny	Respostes d' Humbert Torres, Josep Combelles i Adolf Florensa.
Nosaltres, els joves!	A. Sabater i Mur.
Una revolta literària	Baptista Xuriguera.
El Centenari de la Conquesta de Mallorca	Conrad Domènec.
Notes de Buenos Aires: La importació de cultura	Lluís Castelló.
El dietari de Pere Llopis, l'excursionista per força	Alfred Perenya.
Llibres i Revistes: «Els dos poders», de B. Lladó	Apir.
NOTES: de Josep M. ^a Morlans, Enric Crous, Josep Gateu, Romà Amperi, Víctor de Montroig.	

GRAVATS: Carrer del Clot de les Monges, dibuix de Josep Sanàbria; Nena llegint, per Maurici Asselin.

ARTICLES RECOMANABLES

Conyac
Anís
Taronjada
Llimonada

Mundial

Solera
Extra
Natural
Natural

Paulí Costa

Reparació de bàscules

Treball garantit per dos anys

Taller: Passeig Pi i Margall, 14

Per encàrregs: Telèfon, 560

LLEIDA

Caramels "L'ARC"

DEMOCRACIA, 26

LLEIDA.

Joan Porta

Corredor de Comerç col·legiat

Plaça de la Sal, 13 i 15 pral.

Telèfon, 341. -- **LLEIDA**

FÁBRICA DE MOSAICS HIDRÁULICS

JOSEP PUJOL

Carretera de Barcelona (Plaça Murmuradors) - Telèfon n.º 234

LLEIDA



**La
Remington
12**

Los que buscan la mayor resistencia unida a la operación fácil y la escritura bonita, invariablemente compran la Remington 12.

Agència a Lleida

Major 27 i Blondel 14

Lleida

Revista d'informacions i estudis.

Direcció i Administració: Carme, 6-2.^o

Preu 50 Cèntims

⊗ ⊗ No es retornen els originals. ~ Dels treballs publicats en són responsables llurs autors. ⊗ ⊗

La dictadura demana hereu

Cansada de manar, la dictadura,—tot cansa a la fi—ha dit i repetit en el que va d'any, que cerca fríosa la fórmula de trobar un bon successor seu i al seu gust. I, sens dubte, creient que podria ajudar així a trobar-la, ha consentit que es publicuessin en molts diaris, informacions i enquestes, dirigides a orientar l'opinió, en el com i quan es pot fer el canvi del govern actual per un altre i quins homes han de substituir els presents en el comanament del país.

De totes les enquestes a que al·ludim, les que desperten més interès són, indubtablement, les d'Informacions i d'El Sol de Madrid.

En la primera, hi prenen part tots els que representen el passat. Les veus que hi parlen, tenen en general,—salvant alguna excepció,—un ressó inactual. Són els vells polítics, que pretenen tornar a l'activitat gairebé amb les mateixes idees i procediments que van menar la cosa pública a fer possible una dictadura que fa sis anys que aguantem. Sona a buit i caduc d'una manera espantosa.

En la segona enquesta, en la d'El Sol, és tota una altra cosa. És el crit vital de la joventut que puja. Un alè nou que s'emporta les nostres simpaties. Del què diuen aquests desconeguts que hi prenen part, se'n desprén un bell dalit que arbora els cors desitjosos d'un estat de civilitat i ciutadania íntegre, que porti el país a la realització de la seva missió històrica, a to amb els viaranys que senyalen les grans democràcies europees. Més que homes de demà, els veiem homes d'avui. Senten la pàtria com una cosa universal. El món és una germandat de la qual ells en formen part. Avorixen la guerra i propugnen la supressió de l'exèrcit. No desprecien la política com una cosa baixa, sinó que la glorifiquen com el deure més alt del ciutadà. La religió és afer de consciència individual i, per tant, cap dogma ni culte no deu ésser imposat a ningú pel poder públic. El dret a la cultura, indiscutible en tots els graus i per a tothom. La distribució i gaudi de la riquesa, no un patrimoni d'un quants privilegiats, sinó per a tota la col·lectivitat, d'acord amb les millors normes trobades pel socialisme.

El què llegim a Informaciones ens produeix un desencant, perquè ens convençem que no hi ha hagut escarment, i una pena, en pensar que aquella gent poden un altre dia tornar a governar.

El què llegim a El Sol, pel contrari, ens anima. És com un raig d'esperança.

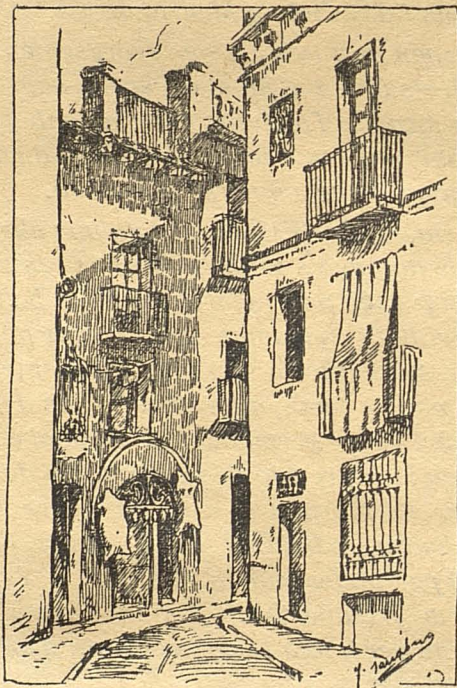
Demostra que no tot el jovent d'avui té el cervell airofiat pels esports, pels cabarets i pels convents.

No hi ha dubte que la generació d'abans del Directori ha pecat de tenir massa reflexió, massa experiència, massa seny i massa por als interessos creats.

Cal creure, per tant, que la solució que convé al moment polític actual, ha d'ésser total i valentment contrària a aquesta tònica de respecte, de prudència i de previsió que tant mal ha fet. L'esperit vell ha fracassat. Cal que no sorgeixi i que s'imposi un esperit nou.

A nosaltres ens sabia molt greu que el poder públic, en deixar-lo la dictadura, tornés a caure en mans d'aquella gent que no sols no va saber evitar-la, sinó que amb els seus desencerts, debilitats i claudicacions la va produir i justificar.

Seria trist pel nostre poble que el temps hagués passat en va.



Carrer del Clot de les Monges.—Dibuix de J. Sanàbria.

*Les nostres enquestes**Les serres del Castell i de Gardeny*

*I.—Què voldríeu que es fes de la serra del Castell i de tots els espais lliures amurallats que envolten la Seu vella? II.—Igualment, quin servei públic a la ciutat voldríeu que pres-
tés la serra de Gardeny? III.—Creieu que l'aprofitament ciutadà d'aquestes serres
és obra prou important per a que la nostra generació no sols la pensi sinó
que fins la comenci? IV.—Quins mitjans pràctics enteneu que es podrien em-
prar per a la realització de la vostra idea sobre el destí d'ambdues serres?*

Humbert Torres, ex-Alcalde

I.—Urbanitzar-la a base de vegetació de verd perenne. No m'hi agradarien les complicacions. Res de fonts, pèrgeles, flors i coses per l'estil. Una taca de verd, un fàcil accés pels que van a peu i pels carruatges, algun banc per seure, alguna miranda i prou. Aquesta simplicitat es destaca en el projecte que els senyors Florensa i Giralt feren en l'època del nostre govern municipal.

II.—Gardeny podria convertir-se en un bosc ciutadà, esplai per la vista, salut pel cos. Imaginem-nos aquells vessants i aquella immensa planúria convertits en una pineda. Seria fantàsticament bell. No diré que tant al pla com als flancs de Gardeny no hi estés bé alguna edificació particular, però amb compte i discreció. Les fires de bestiar, quan no puguin tenir lloc al pla de Mart s'han de portar a les vores del riu, repoblant-les una mica. Però de cap manera a Gardeny.

III.—La nostra generació ha de començar, i ben aviat, la realització d'aquestes idees. També, si es parteix del punt de mira de fer una cosa senzilla, no exempta de grandesa, les pot veure acabades, Però això és secundari. El què cal es començar.

IV.—Em sembla que la millor manera

de portar a terme aquests bells propòsits és la constitució d'una comissió gestora. Vuit o deu persones, ben triades, podrien emprendre's la feina de poblar les nostres serres, iniciant les gestions, estudiant el problema i proposant els mitjans. Ha d'ésser obra exclusiva de la nostra ciutat. Ací teniu la meva candidatura que goso a proposar sigui nomenada per aclamació: Alfred Perenya (autor de la pensada), Joan Lavaquial, Pere Castro, Epifani Bellí, Silvi Vidal, Josep Pinyol, Antoni Bergós, Francesc de P. Morera. S'hi podrien afegir representacions de l'Ajuntament. Crec que el senyor Alcalde, tan aimant de l'estètica urbana, cediria una dependència municipal per reunir-se la Comissió i els facilitaria el material i personal necessari pels seus treballs.

Josep Combelles, Enginyer

Francament obert sembla presentar-se el camí per a que en data no llunyana, pugui l'Ajuntament disposar lliurement de tots els terrenys que envolten el Castell principal, en els quals podrà desenrotllar-s'hi la urbanització concebuda pels arquitectes senyors Florensa i Giralt, continguda en el seu projecte de pla d'Eixampla de la nostra ciutat, i el qual fou elegit i pre-

miat per l'Ajuntament en el concurs celebrat a tal fi. Aquesta urbanització desenvolupada amb simpatia, pot proporcionar-nos a la vegada que un deliciós i original passeig, higienitzar la muntanya i constituir un singular i aprofitat basament a l'antiga Catedral que corona la serra.

Pel que es refereix a la serra de Gardeny, no sembla ja tan pròxim i ràpid el camí per a que la ciutat pugui pensar en arbitrar mitjans per aconseguir arribar a la pràctica les obres que siguin necessàries per a la seva millor urbanització, la qual, al meu entendre, seria la de convertir la dita serra en Parc municipal.

Adolf Florensa, Arquitecte

Rectificació.

El nostre estimat amic Adolf Florensa ens escriu que en la seva resposta hi ha hagut una tergiversació. Com que aquesta va canviar tot el significat de la idea inicial, accedim gustosos al seu amable prec de fer constar la deguda esmena.

En efecte, en el lloc on diu: «El fer accessible la serra i la vella Seu, ho crec obra impossible per a la nostra generació» hi deu dir, justament, el contrari, això és: «El fer accessible la serra i la vella Seu, ho crec *obra possible* per a la nostra generació».

D'aquesta manera, queda subsanat un punt important de la resposta del nostre caríssim col·laborador.



Nena llegint, per Maurice Asselin.

Nosaltres, els joves!

QUAN la insaciable cuca del temps encara no havia començat a fer estralls en l'opulència dels nostres cabells, nosaltres també érem dels qui consideràvem la joventut dels anys com un mèrit personal. Tenir vint anys, per a nosaltres, no significava pas haver nascut dues dècades abans, sinó gaudir d'un privilegi adquirit en virtut d'uns mèrits recòndits, imponderables; tenir vint anys, és a dir, ésser jove, era l'exaltació intrínseca de la nostra personalitat, del nostre valer moral, i per aquesta circumstància ens trobàvem en un pla molt superior al dels qui ens triplicaven l'edat, i molt més alt també al d'aquells que solament ens la doblaven. Érem joves! Quina llàstima ens feien tots els qui encara no havien arribat a la nostra magnífica situació rutilant, però encara ens en feien més els desgraciats que s'havien deixat carregar les alforges amb les pesades llambordes dels anys; els qui s'havien deixat prendre els cabells i ja anaven corbats d'espinal!

Joventut, precisament joventut! No n'és qui vol de jove, pensàvem; els joves som nosaltres! Joventut vol dir sang roja i roenta, muscles forts, resistència física, aptituds il·limitades, potències obertes, sentits afuats i, com atributs inherents, inseparables i positius a tot això: penetració, sensibilitat microscòpica, percepció aguda i, com a resum i corolari dels atributs de la nostra juvenesa, una intuïció superior al resultat de totes les disciplines, de tots els estudis, a tots els títols i a totes les intel·ligències formades entre el paperam dels arxius, fregant-se la punta del nas amb els grans infolis o fossilitzant-se, com les patums acadèmiques. Nosaltres, els joves, ja en teníem prou amb la nostra joventut,

perquè joventut volia dir privilegi, selecció, aristocràcia antropològica i social; volia dir dalt de tot, davant de tot, primer que tot i millor que tot. Els qui tenien la dissort de no ésser joves, si volien rejovenir-se tenien necessitat de caminar amb les crosses dels seus estudis, havien de recórrer a la seva suficiència, als seus títols acadèmics i, especialment, havien de resguardar-se de les escomeses de la joventut amb la cuirassa «ridícula» de l'experiència.

Però el nostre gallaret era: «Nosaltres no admetem autoritats!» Aquesta frase detonant era el nostre *tabú* consagrat, amb ella cloïem tota rèplica, tota abjecció, tota opinió desfavorable, tot consell impertinent, tots els blasmes contra el nostre pensar o el nostre procedir: «Nosaltres no admetem autoritats!» Erem anarquistes; cap poder, cap autoritat damunt nostre; llibertat absoluta! Egocentristes, fèiem prevaldre el nostres drets en tot el que significava una garantia per als nostres criteris i per les nostres accions, i com que la nostra joventut ens feia infal·libles, els nostres ideals àcrates ens autoritzaven per a imposar—o quan menys, fer prevaldre—el nostre punt de mira.

Escrivíem articles i, com una mena de *tenorios*, nosaltres no respectàvem teories ni criteris de ningú; cap tema ens era vedat i ens plavia irrompre els closos més íntims, fer-hi força trencadissa. No cal dir que aquests articles havien d'ésser-nos publicats, i si alguna miloca, en forma de director de periòdic, refusava la nostra diatriba literària, ens havia de dir el per què en lletra particular i, a més, demanar-nos humil excusa.

Portàvem els cabells a coll-i-be (l'abundància capil·lar era com una mena de sím-

bol de la nostra litúrgia), xelina ben ampla, barret-paraigües i americana botonada fins al coll. Aquesta indumentària ens diferenciava de l'altra gent que, en veure'ns passar, tombaven el cap per observar-nos millor, tot fent la mitja rialleta, o la rialla sencera. Però nosaltres passàvem de llarc olímpicament perpuè «sabiem» que el què cridava l'atenció de la gent, no era pas la nostra figura estrofolària, sinó aquella superioritat nostra que ens regalimava cos avall, aquella joventut exuberant que nosaltres ostentàvem provocativament, com l'*hetaira* que exhibeix les seves opulències als ulls libidinosos.

Compràvem algun llibre baratet, de títol i contingut ben truculent, putinejat, per cuiners poc escrupulosos, a les cuines d'en Sampere, de València o d'en Maucci. Aquest era l'únic cas en que transigiem amb els vells, però, a condició que fossin de la flamarada o que a nosaltres ens ho semblessin. Els nostres autors predilectes eren Faure, Malato, Tarrida del Màrmol, Lorenzo, Sevéline, Tolstoi, Gorki, Zolà, Urales, Jacquinet, Kropotkine, Grave, Büchner, Mirbeau, Hauptmann, etc. Per això, quan en Lerroux, des d'un diari de Madrid, feia trencadissa publicant les seves truculències sobre els martiris de Montjuïc, poguè fer-se una bona parròquia per a quan fos ungit Emperador del Paral·lel i cap dels «Jóvenes bárbaros», perquè els joves no volíem res més que trencadissa; ens dèiem iconoclastes i aquesta parauleta, per nosaltres, tenia un atractiu incomparable.

Això d'anar posant pedra sobre pedra per anar bastint un edifici, nosaltres ho consideràvem feina d'esclau, d'impotent, de vençut, de pària (una altra paraula que sonava molt bé). Nosaltres volíem escombrar, «enderrocar ídols» esfondrar, pegar cop de muscle i fer caure parets i edificis, noms, prestígis i glòries en mig d'un nú-

vol ben espès de polsaguera i, sobretot, amb força terrabastall.

Han passat anys des de llavors. Aquest imbècil de Saturn (un vellot havia d'ésser!) ens ha anat carregant les espatlles, tot rient per sota el nas. Ara, així que fresqueja, hem de demanar que ens preparin la samarreta gruixuda; aquella sang roenta, ail de vegades és cansa, s'atura a fer una becaina pel camí i es descuida d'escalfar-nos els peus. El cuir de les manxes pulmonars s'ha anat ressecant, i costa Poble i Santes Creus de dilatar el pit com abans, i algunes vegades, encara que les energies hi siguin, ens havem d'entafurar a la closca i cedir el lloc a un jove.

Els vells, tocats del mateix sentiment gallina que Boabdil, sospiren per la joventut perduda, però, en el fons, potser no fan més que donar raó a Freud; no és la desaparició de la juvenesa el que ploren, sinó l'arribada de la impotència glandular; tot és qüestió de considerar si la joventut consisteix en la superabundància d'humors vitals o bé en la collita de coneixements i experiència. Hi ha esperits insaciabls que, per més que mengin, mai acaben la gana i ploren quan el deplorable estat del seu aparell digestiu els imposa un règim d'abstenció i mesura. Oh, joventut!, aleshores.

Un jove, en el moment esplèndid de la seva joventut, engrescat per les coses que de Barcelona li conta un mic, vé d'Amèrica. Es sol al món, no té família; amb uns pocs estalvis, es vesteix de cap a peus a la darrera moda; porta un trajo clar, d'una roba lleugera, gairebé blanca: fa goig. Així que posa el peu a terra, el món ja és seu. Ramblá amunt, plaça de Catalunya, cap a l'Exposició.

«*Maravillosos! Espléndidos!*» porta dues o tres cartes de recomanació, no troba als interessats o li diuen que ja veuran de

trobar-li un empleu. En tota la seva vida no ha fet altre treball que el de l'oficina d'un banc. Aquell treball no li agrada, no sap fer res més, però està disposat a fer el que convingui.

Al cap d'uns dies està desesperat, no troba res; porta les sabates sense enllustrar, i el magnífic traje, amb unes quantes taques que es veuen de lluny. Passen dos mesos llargs. El jove americà porta el mateix traje, prim com un tel de ceba, però està desconegut. Va cofat amb una gorra tacada, sembla, de mangra; duu unes sabates feixugues que semblen sandàlies; porta la camisa sense botons, i perquè no se li obri, la duu tancada amb una àgulla. Les seves mans fan llàstima; plenes de talls, de durícies, de butllofes rebentades, de bocins de pell que pengen. Vé de França, de xafar pedra, però ha hagut de fugir perquè, com que els altres treballadors li feien la vida impossible, va arribar a punt de matar un home, i un llampec de reflexió el va contenir. Ara torna a cercar feina, de peó, de manobre, del què sigui, la fam ofega molts escrúpols.

Si jo hagués conegut a aquest jove abans d'abandonar la seva pàtria cubana li hauria dit:

«Es plaent de veure un jove que se sent ardit per a anar sol pel món, però potser no en tens prou amb la teva joventut exuberant. La lluita per la vida reclama altres armes que un pit ample, una sang ardent, uns nervis tivants, uns muscles forts i un ànim decidit. Avui, de dos cirabotes igualment destres en el seu ofici, es guanyarà més bé la vida el que sàpiga dos idiomes o el que conegui les pells de

les sabates per a saber quina mena de treball és més apropiat a cada parell per a que quedin millor enllustrades. Les armes naturals de la teva joventut sana, són molt estimables i poden servir-te de molt. Si naufragues pel camí, et valdria més el saber nadar que el saber l'anglès, però si et surt feina de corresponsal, et valdria més el saber l'anglès que el saber nadar.

Si surts a l'estadi de la vida civil, seria molt convenient que abans t'assabentesis de quina mena d'armes donen més bon resultat per a lluitar amb probabilitats de vèncer, i, a més, quines són les millors per a salvar la pell. Precisament la joventut és el temps més a propòsit per a entrenar-se. Abans de marxar, entrena't, entrena't força, fes-te fort de dins mentre ho ets de fora i aprofita aquesta fortitud corporal com a instrument per a aconseguir la fortalesa interna. La teva sang generosa, els teus muscles, la teva ardidesa el torrent impetuós de les teves passions, no són més que carreus del monument on has d'encimbellar-hi el teu esperit selecte, refinat, agut i fort. No facis com aquests músics que han pres la música com un mitjà de fer sonar l'instrument; és a l'inrevés: l'instrument no és més que el mitjà de fer sentir la música. La joventut no és pas un estat, sinó un trànsit, és l'instrument per a arribar a la maduresa. Sara Corbett diu que com més fogosa, forta i valenta és la bèstia, millor, així podrem treure'n més profit quan l'haurem domptada.

Ara, la gràcia està en això: en saber domptar la bèstia.

A. SABATER I MUR

Tot ço inútil és dolent i deu suprimir-se.—GOETHE.

Una revolta literària

En el número 48 del setmanari barceloní *Mirador*, hi havia un article que es titulava *El veredict del Premi Crexells*, precedit d'una nota de la Redacció i signat per Josep Pla.

El to en que està fet, les excel·lències que canta i la ruïna moral que demostra sostenir el seu autor, fan d'ell un dels escrits més cínics que hom ha publicat en llengua catalana. Les circumstàncies que l'han motivat, les persones que hi són al·ludides i la situació del setmanari en qüestió, queden a una alçada no gaire digna, per cert. Calia, doncs, tota vegada que la cosa ja estava feta, una deguda i ràpida reposició de paraules.

Dos dies després, Agustí Esclasans, l'escriptor que en aquesta ocasió ha demostrat públicament i més d'una vegada, el seu parer sincer i personal sobre el Premi Creixells i les obres presentades, sortí cavallerosament i desinteressada, en defensa pública de Puig i Ferrer, el novel·lista atacat indignament.

No dedicarem gens d'espai a examinar en detall l'article del massa variable per a fer cas de les seves paraules, Josep Pla; seria perdre el temps. L'home que ha escrit *Rússia, Suite Nòrdica*, el *Resum de la setmana de L'Opinió*, *Cambó*, *Madrid*, etc., tot en unes quantes setmanes, no mereix la consideració ni l'amistat dels escriptors liberals, dignes i sincers d'arreu del món. De més, l'article publicat a *La Nau* d'A. Esclasans, el 28 del passat desembre, com hem dit, deixa suficientment arranjada la qüestió des del punt de vista estricte de la intervenció del pseudo-escriptor de Palafrugell.

Aquesta revolta literària que ha alçat el despit i l'enveja pel sol fet d'adjudicar el primer Premi Creixells al nostre admirat novel·lista Joan Puig i Ferrer, absorbit tothora per la novel·la i entregat d'una manera absoluta i franca al seu conreu, ens ha suggerit una sèrie de consideracions que alimentàvem i no gosàvem treure a fora de nosaltres mateixos, per no xocar amb un públic indiferent i fins i tot per no alçar massa pols que a

fi, no seria altra cosa que un perjudici per a les nostres lletres.

Però avui ja no ens reté res. Aquells que més havien de parer compte en silenciar els seus pensaments han estat els qui han trencat el clos de les murmuracions i han sortit davant del públic a cridar desafortadament i baixa i a llençar afirmacions que en res s'assemblaven a la realitat.

Ara ja està començat el torneig. Sense mirar les causes que podien originar, s'ha continuat aquell atac, el qual a soia llum, feia ja dies que anava gratant el camí de la legalitat. Fins aleshores, hom s'accontentava en blasmar un home i la seva obra i s'esperava que el Jurat obeiria els seus capricis. Ara, una vegada realitzat el fet d'una manera inapel·lable i definitiva, no han pogut guardar durant més temps a dins del pit aquella antipatia, sempre i en tothom avorrible, i ha explotat a la primera avinentesa.

Aquesta vegada ha servit de cop de martell un article de Josep Pla; l'encàrrec de fer la reventada ha estat encomanat a l'home menys digne d'entre els escriptors; d'altra manera, com es podia esperar avui per avui veure aparèixer un escrit seu en les columnes del setmanari d'*esquerra Mirador*?

Així ells han quedat descansats del gran pes que s'han tret de sobre i encara els ajudava el fet de no veure gairebé cap escriptor ni gairebé cap publicació de Catalunya, que estigués disposat a posar-se enfront del seu baluart.

Però la nostra veu, encara que feble, s'unirà amb les poques que restin i segueixin envers horitzons justiciers.

Ningú no podrà negar que ja molt abans de concedir-se el Premi Creixells, fins i tot abans d'arribar el dia designat, corria de boca en boca la veu de qui el guanyaria.

Això gairebé s'afirmava; a tal punt arribà a repetir-se aquesta murmuració que no solament a Barcelona sinó fins i tot a les quatre províncies, es donava com a cosa definitiva l'adjudi-

cació del Premi a l'autor dels *Fulls de Dietari*. Això no podia de cap manera ésser causa d'algun atzar; havia de llençar-se aquesta sentència des d'un lloc autoritzat i interessat; almenys nosaltres així ho creiem.

Però hi ha més encara. Des d'un principi, per part de la premsa pairalista més llegida, els noms de la qual no tenim cap interès en no denunciar, s'ha constituït un bloc compacte en oposició directa de l'autor de *Camins de França* fins a l'extrem d'arrebatar-li totes les possibilitats de victòria si això els hagués estat possible.

Això és cert; sembla mentida però és així. Des de les columnes de *La Publicitat* i de *Mirador* s'ha tractat sempre despectivament el creador d'*El gran Aleix*. Per a demostrar-ho no calen pas gaires ratlles: Recordem les vegades que han parlat d'ell i com se n'ha parlat des de *La Publicitat*; recordem la resenya que feren l'endemà del triomf d'*El cercle màgic*. Recordem també la crítica curta que signà Jordana al setmanari *Mirador* i després l'editorial que li feu i, encara, l'acte de permetre la publicació en les seves pàgines de l'escriptor d'En Pla i ara la nota d'en Brunet.

És quelcom inquisitorial el què s'ha portat a cap per un sector important de la intel·lectualitat catalana. S'han esmerçat mitjans massa poc nobles, tanmateix, en un litigi com aquest, honrós i digne.

Es veu que de totes maneres, passés el què passés, sense mirar el què era necessari per a aconseguir-ho, es volia fer decantar el premi a favor de l'obra de l'ironista i admirable Carles Soldevila. Però ja ho veieu, a pesar de tot, la majoria dels membres del Jurat han tingut la força de voluntat i el criteri prou fermes i rectes per a seguir només el dictat del seu pensament.

Ningú ho diria que entre els intel·lectuals cata-

lans s'esdevinguessin aquestes escenes teatrals gairebé infantils. Quin aldarull ha alçat aquest Premi Creixells! Amb uns quants anys només d'anar d'aquesta manera, la seva mort és inevitable. Tot el passat no sembla sinó aquell conte d'un infant que no havia tingut mai cap joguina i el dia que en tingué una de ben seva, llavors la trencà de seguida en cent bocins.

I igual o pitjor que de *La Publicitat* i *Mirador* hauríem de dir de *La Noche*, *El Matí*, *El Dia Gráfico* i algun altre.

En canvi, girem els ulls a la premsa comarcal, tan tirada de recó tantes vegades, i mirem els judicis que els ha merescut l'adjudicació del Premi. Trobarem elogis per Joan Puig i Ferrer en gairebé totes; per citar-ne alguna, donarem els noms de *Saba nova*, *La gralla*, *La riuada*, *L'avi Muné* (en grau preferent), *Terrassa*, etc., etc. L'autor celebrat de *La Dama enamorada*, doncs, queda dignament davant la polseguera alçada i a pesar del sentiment i l'enveja d'alguns.

Per acabar, solament ens manca dir que no és donar cap exemple a la joventut, amb aquest espectacle dels *grans* tan poc edificant. Si això s'esdevé ara i amb la possibilitat de trobar algun dia, per exemple, un Jurat que faci eco a aquestes pretensions, quin estímul poden tenir els joves escriptors que puguen amb l'entusiasme en els cors i amb una obra tot just acabada sota el braç?

Volem tenir una literatura, valors bones i institucions a semblança de les de fora de casa i no sabem veure que Barcelona, el nostre millor i més gran nucli de representants de Catalunya, està encara travessant les beceroles en qüestions de Lletres.

I, tanmateix, seria hora ja que no sigués així.

BAPTISTA XURIGUERA.

El Centenari de la Conquesta de Mallorca

AQUEST any en fa 700 que Mallorca fou conquerida per obra i gràcia del nostre Alt Rei En Jaume.

En el mes de novembre de 1228 fou projectada, a Tarragona, la conquesta de l'«Illa Daurada»; el 22 de desembre del mateix any es reuniren Corts en el Palau Comtal de Barcelona, i allí En Jaume I exposà als tres braços el seu projecte, dient que si l'ajudaven i tenia vida, abans d'un any seria el Rei de Mallorca; a començaments del 1229, el Conqueridor anà a Lleida i parlà del seu intent als eclesiàstics, senyors i ciutadans convocats allí, i amb el Cardenal de Santa Sabina; d'aquí passà a Aragó on també els hi exposà; a darrers d'abril anà a Tarragona on hi restà quatre mesos per tal d'enllestir els preparatius de l'expedició; el 5 de setembre salpà l'esquadra catalana, que estava repartida entre els ports de Salou, Tarragona i Cambrils; el 7 de setembre arribaren a l'«Illa d'Or»; del 10 al 17 tingueren lloc les batalles contra els serraïns que pregonaren l'excel·lència dels soldats catalans, i el 31 de desembre era assaltada i vençuda la ciutat dita Mallorques (avui Palma) donant, així, fi a l'expedició catalana contra la «Perla Mediterrània».

Tal és, en síntesi, el fet grandios de la Conquesta de Mallorca; per aquest fet els catalans ofrenàrem als naturals de l'illa mediterrània la nostra parla, les nostres costums, el nostre pensament, la nostra cultura, en fi, tot allò que era plasmació de la nostra ànima i de la nostra espiritualitat.

Encara avui, en les contrades mallorquines, els catalans ens hi sentim com a casa nostra i els mallorquins parlen,—amb molta més puresa que els catalans, encara que amb algun dialectal—, el nostre idio-

ma que ens agermana, aquest llenguatge,—que en la variant mallorquina adquireix més musicalitat—, que diu a tot el món que som fills d'una mateixa mare, que som branques d'un mateix arbre, que som parts d'un tot indestructible.

Encara avui la ciència va a Mallorca per mitjà de Barcelona, com en aquells temps gloriosos; encara avui l'exportació mallorquina, en la seva majoria, va cap a les urbs catalanes i la importació és realitzada gairebé tota pel port barceloní. Encara avui la remembrança d'aquelles gestes dutes a cap per la gent que comanava «El Conqueridor» en 1229 troben ressonància plena en els cors mallorquins, i la Ciutat de l'Illa festeja cada any i celebra cada darrer trimestre anyal aquell enfilall d'accions excel·lents.

La Conquesta de Mallorca, per aquells que la visqueren, en el continent i a l'illa, havia d'ésser un motiu d'emocions contínues i per aquell Rei de vint-i-un anys, un seguit de fets memorables, que ell curava especialment que fossin transcrits en la seva «Crònica». Des d'aquell moment que en ella comença la relació de les seves gestes i les de l'host que comanava, des d'aquell moment que sortiren de Cambrils, Salou i Tarragona «25 naus complides, 18 tarides, 12 galeres, i entre buces i galiots, 100, i així foren 150 llenys cabdals, sense les barques menudes», des d'aquell moment en que el mateix Rei Jaume ens diu: *«I vam salpar el dimecres matí de Salou, amb l'oratge de la terra, car per l'estatge llarg que havíem fet, tot vent ens era bo, sols que moure ens poguéis de la terra. I quan veieren els de Tarragona i Cambrils que l'estol movia de Salou, feren vela, i feia bo de veure-ho a aquells*

que romanien i a nós, que tota la mar semblava blanca de veles, tant era gran l'estol». Doncs des del moment de salpar, fins a l'hivern del 1230 que retornà a Catalunya, tota la «Crònica d'En Jaume» està replena d'aquelles gestes. L'arribada al port de la Palomera, el desembarc a Santa Ponça, la mort del Montcada en la famosa batalla del «Coll del Rei», l'enterrament dels mateixos, la victòria de Portopi, el setge de la Ciutat de Mallorques, l'assalt fet el 31 de desembre, i tot el què vingué després, és descrit minuciosament en la «Crònica» d'aquell gran Rei, «el més jove, el més formós, el més valent, el més graciós» del seu temps, segons la dita d'un famós cronista d'aquella època.

Llàstima que a la seva mort, el Rei Jaume partís els seus Estats, desfent així aquella confederació que comprenia Aragó, Catalunya, Mallorca, Roselló i València! Llàstima que partís entre Pere i Jaume, els seus fills legítims, aquelles terres on la nostra parla campejava lliurement i sonora! Llàstima que desfés d'un cop de ploma tota la seva política unitària i el seu ideal de grandesa! Llàstima! El seu darrer fet havia de finir amb guerres i discòrdies entre germans i lluites entre la gent dels seus reïnes.

Malgrat tot això, però, la Conquesta de

Mallorca fou una cosa plasmada i plena d'encís que els catalans no podrem oblidar mai més. Oblidar-ho, seria oblidar el nostre passat, la nostra història; i tots els pobles dignes, tots els pobles conscients de la seva existència serveixen curosament la deu inextroncable que raja de les pàgines saturades de fets, nobles o menyspreables, que van prenent consistència a mida que el temps s'escola estoicament.

I en aquest setè centenari de la Conquesta de l'«Illa Daurada»—de l'«Illa de la Calma», segons Santiago Rossinyol—, com a descendents d'aquella il·lustre nissaga d'herois, anònims i coneguts que, duent per bandera la senyera barcelonina de les barres i creu vermelles, arribaren a l'illa mediterrània i vengueren la morisma que hi senyorejaven, dediquem un record pregoníssim des del recó més íntim del nostre cor, un record ple de sinceritat, de bona fe,—d'aquesta «bona fe», que és tant racialment catalana—, a la memòria de l'Alt Rei En Jaume i de tots aquells que componien la seva host, tot fent vots per a que la germanor catalano-mallorquina sigui de fet—com ja ho és ara, com ho fou en aquells temps gloriosos—una realitat tangible.

CONRAD DOMENEC.



«Els deportats a la Sibèria anaven avençant en el seu camí dur; algunes criatures anaven, també, a peu, entre les cames dels presoners, com els pollins en un ramat de cavalls...»—TOLSTOI.

Notes de Buenos Aires:

La importació de la cultura

ENFRONT de la cultura europea, la joventut argentina adopta molt sovint una posició que, si bé no arriba a assolir els caràcters de la pedanteria, s'hi assembla molt, puix acostuma ultrapassar els límits de la simple petulància.

Hom pot estranyar aquest fenomen, impropï per cert d'un país que, necessàriament, ha degut nodrir-se de les diferents cultures europees; però la violència d'aquesta impressió, resulta notablement atemperada, i àdhuc justificada, quan hom es troba encabit en la vida intel·lectual del país.

La causa d'aquesta anomalia que amb el temps esdevindrà un alliberament definitiu de la cultura americana, supeditada encara a la influència europea, és la resistència dels centres intel·lectuals europeus a considerar seriosament les coses de l'Amèrica, menyspreant insensatament l'esplèndid mercat que ací té el llibre d'Europa, i el camp propici que el periodisme argentí ofereix als homes de ciència i de lletres del vell món.

Es irrisori constatar la grollera ignorància i l'absolut desconeixement que sofreixen la generalitat dels europeus sobre el progrés de l'Amèrica i llurs valors indubtables en tots els ordres de l'activitat, puix malgrat l'enorme intercanvi comercial existent en l'actualitat, de vegades hom creuria que la visió americana de l'Europa diluïda en la distància, és una realitat atrassada de cinquanta anys. Quants n'hi ha que en desembarcar a Buenos Aires, s'estranyen de no trobar-hi un paisatge tropical amb palmeres i cocoters, i micós i lloros en els arbres!

I no ens referim pas a la massa amorfa de la immigració. Aquesta acostuma arribar més orientada del què hom podria suposar, tot i que qualsevol equivocació, à més d'ésser disculpable no tindria cap transcendència. Però la qüestió canvia d'aspecte, i per la joventut estudiosa assoleix la cruïlla de l'insult, quan aquella ignorància es fa patent en un savi de renom universal o en un escriptor de nota. Imagineu, per exemple, un Anatole France, un Ortega i Gasset, un Keyserling... Ací hom els ha llegit, els ha estudiat, els ha analitzat i per tant, s'han captat un estol d'admiradors i d'adeptes que no poden conformar-se amb l'essència de llur talent escampada en els llibres. Necessiten la paraula viva, la paraula feta presència, per a satisfer la set de saber; volen beure les enseyanes a la mateixa font brolladora amb la creença que sols ella pot apaivagar llurs inquietuds espirituals. I, aleshores, sorgeix una societat cultural que imposant-se grans sacrificis pecuniaris convida el Mestre a donar una sèrie de conferències, pagant-les, generalment, amb una esplèndida capacitat de vèncer tots els prejudicis.

I ja tenim al Mestre que es posa en camí, amb l'albiradora esperança d'uns milers de pessos en perspectiva, els quals traduïts en pessetes, francs o lires, el sado llen d'optimisme.

Si això comportés una preparació acurada del què es va a fer o del què es va a dir si, el Mestre, ungit apòstol de la cultura que representa, medités un instant en la greu responsabilitat que ha pres sobre seu a l'acceptar el viatge, no hi hauria pas

res a dir; l'operació, posada en un terreny purament comercial, obtindria el compliment de les dues parts... Però, és que no resulta això. El Mestre s'ha cregut que tindrà un auditori de negres, d'emigrants enriquits i de pagesos i ramaders amb «plata» i no s'ha preparat gens; ha pensat que per al públic americà és bona qualsevol cosa, i molt sovint s'ha donat el cas que l'home de la tan esperada paraula, sortís del pas llegint algunes planes ja conegudes, o fent divagacions improvisades sense solta ni serietat.

I això encara no és tot. Al tornar a la pàtria llur, el savi conferenciant, per a donar caires d'aventura al còmode viatge fet en un luxós transatlàntic i rebent homenatges abundants, adopta postures de «descobridor d'Amèrica» i pinta els pobles que ha visitat, amb uns colors tan estridents i escandalosos, que ací hom no pot per menys que exclamar-se desconcertat: de malagraïts, l'infern n'està ple!

Dins del periodisme, succeeix el mateix. Diaris tan importants com «La Prensa» i «La Nación», de Buenos Aires, veritables colossos del periodisme mundial, mantenen un cos de col laboradors estrangers on figuren les signatures més importants i cotitzades del món, i aquest generós desprendiment, en lloc de crear vincles de mutu respecte, ha originat aquesta mena de literatura que es coneix amb els mots de literatura «pour l'Amérique» o «pour l'exportation», i que es redueix a un tema insignificant, esmarrit i pobre, engreixat a força de paraules i paraules, que semblen

aliniades amb l'única intenció de fornir la major quantitat de centímetres de composició. Al peu d'articles d'aquesta mena hi veiem els d'Azorín, Pérez de Ayala, Ortegà i Gasset, Figmundo Munz, Ettore Brávetta, Moreux, Eugeni d'Ors, Marcel Prevost, Vallès i Pujals, etc. etc.

La reacció, però, ha d'ésser saludable per a la cultura americana. Els despotismes i les tiranies no poden durar sempre i una de llurs qualitats és que semblen ànsies de rebel·lió i d'independència. L'home, pot soportar un jou mentre no aplani i la joventut estudiosa argentina ja està cansada de l'insultant menyspreu de les intel·lectualitats de la vella Europa, que venen ací amb so de conquesta i careixen de la flexibilitat necessària per comprendre que ací ja deu haver germinat la llavor sembrada en tant de temps, encara que la sembra s'hagi fet amb massa poc interès pel fruit.

Comencem per assenyalar el moviment ja iniciat per l'agrupació cultural «Martin Fierro», per a oposar-se a la vinguda d'en Ortega i Gasset, anunciada pel proper mes de març, contractat per la societat «Amigos del Arte».

L'Amèrica camina vers la total independència. Els avis assoliren la política i els pares, l'econòmica. Als fills d'aquests últims, s'ha encomanat lluitar per la independència espiritual, i força és reconèixer que estan preparats per a fer-ho.

LLUÍS CASTELLÓ.

Buenos Aires.

Riure és el característic de l'home. La rialla, el pantagruelisme, és certa alegria d'esperit saturada en despreci de les coses fortuïtes. La rialla és la sabiduria.—RABELAIS.

El dietari de Pere Llopis, l'excursionista per força

(Continuació)

9 d'agost 1909

A punta de dia he arribat a Renant. Trobo la gent levant-se. Arreu els carros surten a garbejar. Els parells de mules van cap a l'era. El moviment propi del començament de la jornada de treball s'observa per tot.

A casa dels Castellà, les dones, més matineres, em reben. Salutacions afectuoses i estranyesa general de veurem. En el fons em sap greu l'enrenou que produeix la meua presència. Van sortint els homes, l'un darrera l'altre, i tots plegats em fan una acollida cordialíssima que em fa sentir també, en el fons, un íntim afalac.

Els explico els motius de la meua sobtada visita. El vell Castellà ja els havia endevinat: persecucions polítics. Diu: no sereu el primer refugiat a Renant. Vull dir-los que la meua estada serà curiíssima. Només el temps precís per a que es posin les coses en clar i orientar-me. Però no em deixen.

—Ací podeu estar tot el temps que faci falta. Res no us ha de passar. Són a casa vostra.

Esmorzem tots plegats. Estem en ple batre. I sé com per aquesta tasca, la més agradable i exigent pel pagès, és necessari l'esforç de tots, amos i mossos, homes i dones, petits i grans. L'era, en els dies de batuda, és com un temple en el qual tots els qui conviuen en la casa de camp hi deuen oficiar. Tothom hi té tasca a fer.

Els demano que em deixin anar a dormir i que ells, així mateix, vàgin als seus quefers. No he vingut pas per a destorbar-los.

L'home d'Agramunt que m'ha acompanyat es despideix donant-me una estreta de ma tot satisfet del què constitueix per ell una nova proesa. I en observar, tot tenint-me encaixada la ma, que jo me'l miro fixament, mig somrient, exclama:

—No tingui por. D'aquesta boca no sortirà un mot d'on és vosté.

—Gràcies. Així ho espero. Adéu.

He dormit fins a l'hora de dinar. Un llit tou, còmode, esplèndid. Cansat com estava he fet una dormida plena, completa. D'aquelles dormides que en mig de la subconsciència de la son et sembla que el teu cos no existeix i que la carn i els ossos es van fonent primer amb els llençols i matalassos, després amb el llit i la casa, acabant fins a perdre totalment diluït en la terra i en l'aire de fora, quedant només de la noció de la pròpia existència com una flameta encesa del teu jo, que no té arrels en lloc, voladissa, però viva i acusada, que et diu: sóc!

Després de dinar, tots els de la casa han anat a fer la sesta. Jo m'he quedat sol al menjador llegint *Les amistats perilloses*, un llibre interessantíssim de picardies, on totes les traces i manyes, enginys, enganys i paranys d'amor hi tenen ressò. El seu autor, Pere Laclós, militar i escriptor francès del segle XVIII, amic de Robespierre, no és estrany que assolís una fama d'escàndol entre les dames de França d'aquell temps.

Després, en despetar, tots han anat a l'era i jo amb ells. La batuda estava plana i la palla feta. Els trills, diables i rodets, a una vora, separats. Les mules amb el civader al coll reposaven a l'ombra dels pallers. No bufava el vent. Impossible ventar. L'amo diu:

—Arrepleguem la palla i amunteguem el gra.

I amb la frisança i fúria amb que es fan totes les feines del batre, tots els batadors es posaren mans a l'obra. Jo un de tants. Forques, rasclets, rampills i graneres tot es mou. Jo, seguint el tall dels qui recullen la palla, vaig fent amb els rasclets un bordó de grà i bolló que condueixo a força de pit i braços cap al munt central de l'era. No és la primera vegada que faig feina de pagès. De jovencell, durant les meves llargues estades a la torre de casa, seguia els trossos del veinat i m'agradava ajudar als treballadors de l'horta a fer totes les seves labors. Per aixó res no m'és nou de les feines del camp. Sembrar, dallar, empeltar, fer cavallons, fangar, llaurar, cobrir formiguers, plantar, cavar, segar, afemar, esbrossar, manejar totes les eines de batre, tenir llocades, criar conills, parar llosetes, estollar, tot, tot em tirava més que les lliçons de llatí i de física que ens feien aprendre a l'Institut Mossèn Pellisé i D. Pere Fuertes.

Acabat de treure la palla i amuntegar el blat en brut, seguia no fent un alè d'aire. En una tarda de batre sense vent, pot dir-se de l'era que és com un veler en la mar en calma. Tots els braços han d'estar forçosament parats. Els batadors es posen a berenar a l'ombra de les garberes. Els nois Castellà i jo ens en tornem a casa. I d'allí, amb una panistra cada u, hem anat cap a l'hort a collir verdures i fruites. Davant de la bassa gran que recull les aigües de pluja per a regar l'hort, hem recordat com anys enrera, en excursió d'estudiants, ens hi havíem banyat i havíem mort una serp molt grossa que espanyà a més d'un nedador.

Entre dos foscants tornem a casa. Després de sopar escric dues cartes. Una a Tàrraga per la mare i una altra a Lleida, que envio a l'Enric Nebot, l'amic comerciant majorista de comestibles, per a que ell la faci arribar a mans del pare. No és probable que així adreçades i escrit el sobre amb lletra d'altri ningú les reconegui com a meves. Els dono compte del meu viatge i arribada a Renant, on tan ben rebut he estat per la bondadossíssima família Castellà, i els demano notícies urgents del meu afer. Com demà és fira a Agramunt allí tiraran al correu les dues cartes.

Les dones ens donen la bona nit anant-se'n a descansar. Amb els homes ens quedem una estona a prendre la fresca fent cigarrets i conversant. Lligat amb el succès d'avui—la meva arribada—es parla de la història política de Renant.

Renant, encara que poblet petit de quatre cases i una capella dedicada a St. Antoni, perdut i oblidat entre la solitud d'aquestes serralades de Coscó, Castelblanc, Florejacs i Puigvert d'Agramunt, també ha passat les seves trifulgues que ningú no ha cuidat d'escriure.

Que bé s'escauen i com s'adiuen al meu esperit les contades que el vell Castellà ens fa en aquesta hora de suprema beatitud, boi fruit de la magnífica nit d'Agost que ens acarona!

Ell es recorda d'haver sentit explicar al seu avi les peripècies que van sofrir a Renant quan la guerra dita del francès en l'any 1808. Prop de dos mesos un cos d'exèrcit francès acampà entre Agramunt i Puigvert. Podeu comptar com quedarien de desolades de bestiar i fruits les masies i caserius d'aquests voltants!

— Un dia els francesos van venir a casa nostra i varen carregar cent cavalls amb dues saques de blat cada un. Totes les reserves que guardaven pels anys de sequera se les van endur. Més que un atac a Renant allò va ésser un atac a casa nostra.

I ha dit aquestes paraules amb un deix d'amargor tan evocador que semblava que davant dels seus ulls—com si fossin els de l'avi—tornés a veure atravesant els camins de Renant aquella rècua llarguíssima de cavalleries que s'emportaven el fruit de tantes suors i neguits.

Després d'un silenci tornà:

—Per la guerra carlista una partida de les que rondaven per Solsona va entrar a Renant. No cal retreure els mil estralls que en causaren. Només us diré que es varen endur presoner el meu pare, conduint-lo a un castellot de la muntanya de Tudela de Segre i conminant-nos que pel seu rescat devíem entregar cent unces d'or al capità de l'escamot, dins del termini de vint-i-quatre hores, sinó el meu pare seria afusellat. Malgrat això—així som els liberals—poc temps després, l'any 1868, quan el destronament d'Isabel II, aquí mateix, en aquesta casa, va estar una llarga temporada refugiat i segur el capellà de Puigvert d'Agramunt que s'escapà esfereït de la seva rectoria en veure el poble revolucionat i cridant: ¡morin els capellans! Entre nosaltres s'estigué ben acollit fins que la bullanga i els perills passaren.

—També l'any 1875 una banda de lladregots de Miravet—escurrualles de les partides carlines—vingué a Renant amb l'intent de robar-nos. Endevinàrem aviat el pla d'aquella gentota. Els homes ens reunirem i acordàrem no deixar-nos veure per enlloc. Un capellà que aleshores teníem a casa, al que li deíem el *Senyor Oncle*, dirigí la defensa contra l'emboscada. De nit encenguerem llum a les finestres de les cases com a senyal de que ningú no dormia. Tots els homes, armats com pogueren, es col·locaren en amagatalls estratègics envoltant la casa. El capellà, també s'amagà dins d'una llucada de figueres de l'hort del Sala, d'on es dominava bé la porta de casa, a punt de disparar contra el primer estrany que s'atrevis a entrar. El seu dispar havia d'ésser el senyal de l'assalt. Els lladregots voltaren per allí llarga estona, fins més de mitja nit, sense atrevir-se a apropar-se massa a les cases. Veient la cosa mal parada marxaren cap a Coscó, on tampoc pogueren fer cap malifeta, avisats per nosaltres, que els seguíem d'aprop. De Coscó anaren cap a Madrona, un caseriu escampat, prop de Solsona, i allí el Sometent els descobrí seguint-los i lliurant batalla que acabà amb un sometentista ferit, cinc lladres morts i un que s'escapà malgrat portar una perdigonada al clatell. Més tard, aquest fou, però, agafat al propi poble de Miravet. Després d'empresonat i de complir condemna encara tornà al poble, essent nomenat agutzil per obra i gràcia del caciquisme...

Acabat aquest relat, digué:—prou per avui. Demà nosaltres hem de matinejar. Apa, doncs, una copeta de refacia que les dones ens han deixat ací, (senyalant la taula) un cigarret i a dormir.

—Bona nit.

Jo me'he quedat encara un ratet sol a la galeria, guaitant el cel tot estrellat i pensant amb una mica de tristesa en els amics de Lleida que en aquesta hora, drets al Pont o asseguts a la Banqueta, deuen, també, pensar en mi.

Per la transcripció

ALFRED PERENYA.

(Seguirà)

Llibres i Revistes

»ELS DOS PODERS»—F. de B. Lladó.—
Pròleg del Dr. Joan Tusquets.—(Biblio-
teca Horitzons). Barcelona, 1929.

Hem llegit aquets llibre fent un esforç de sacrifici, perquè apart que no ens ha ensenyat res de nou, diu coses tan revellides i de tan poc interès, que no valia la pena d'haver-se publicat. El seu autor demostra ésser un esperit tancat a tota nova correntia, de pura rabassa integrista, que no tolera ni aquelles interpretacions dites modernes que alguns escriptors catòlics dins de la més estricta ortodòxia escampen pel món per a intentar revifar la sequedat del pensament catòlic.

Per a ell tot el què no sigui l'Església és avorrible, dolent, nefast. Només hi ha de veritat el pensament del Vaticà. L'Església és l'única sobirana del món. Res no hi ha que s'hi pugui oposar. En parlar de les relacions de l'Església amb l'Estat, afirma «que l'Església catòlica està per damunt de tots els Estats de la terra i que és l'Església la que deu intervenir en l'Estat, i no l'Estat el què intervingui en l'Església.»

Es queixa que a la Societat de Nacions no hi figura l'Església en el lloc més preeminent, i perquè no hi ha estat cridada, sentència que la Societat de Nacions no farà res, afirmant que la tasca del Consell de Ginebra, dominat per la maçoneria, en el sentit de posar la pau entre els pobles, no és res comparada amb la que ha fet i fa el Vaticà. Naturalment, que aquesta afirmació del Sr. Lladó no pot assentar-la sobre fets perquè es troba que, fins ara, cap guerra no ha sortit del Consell de Ginebra i en canvi quantes no n'ha sortit del Vaticà o dels Estats que ell, amb el temps, ha dominat.

Es declara absolutament contrari de la intervenció de l'Estat en coses d'educació i ensenyament perquè diu que aquesta tan alta missió social, pertany exclusivament a l'Església. Pot ésser aquest el seu parer i fins la seva voluntat, que així fos, però la realitat dels nostres temps és tota una altra i cada dia és més apretada la rosca que allunya a l'Església d'aquestes funcions.

Troba també que «la família de nostres dies sofreix una de les més terribles crisis. La descristianització de les llars avança i, amb ella, el seu esfondrament. Cal recreistianitzar-la» es diu. Potser si les doctrines de l'Església fossin l'absoluta veritat la Humanitat no seria tan boja d'apartarse'n i aquesta crisi que observa l'autor no es justificaria.

Però malgrat el parer del Sr. Lladó, la Humanitat cerca per altres viaranyes la solució del problema de la família. Es que no deu trobar prou veritat en les normes senyalades de tants anys per l'Església.

Arriba a tal punt l'obcecació que té per l'Església el Sr. Lladó, que li fa dir en el seu llibre, que ell no concebeix un home intel·lectual apartat de l'Església, i avui precisament és el contrari, el què tothom pot observar, ço és: que és rar trobar un veritable intel·lectual dins de la disciplina y credo del catolicisme.

No podia faltar en un llibre així els seus tocs a la qüestió social. Desenterra la fórmula de la democràcia cristiana que és, per a ell, l'única vertadera. Defensa la propietat privada i assegura que sempre hi haurà rics i pobres. Sosté que els llibres exemplars de democràcia són els Evangelis i la *Rerum novarum*. Com es veu, grans novetats socials que als obrers els interessaran moltíssim. I diu també,—i sigui aquesta l'última cita que ens permetem fer del llibre del Sr. Lladó—, «podrà el liberalisme lloar la seva democràcia fictícia, però mai no podrà retreure en el seu profit les proves heroiques de la democràcia cristiana. No hem vist mai en cap hospital els seguidors del liberalisme servir als malalts, ni en cap presó els capdavanters laics de la igualtat del homes, aconsolar els presos.»—A part que això és molt lluny de la veritat no sabríem veure l'heroicitat en aquestes senzilles accions, que altrament quan són fetes pels catòlics no ho són pas per un senit noble i generós de proïsme, sinó per un esperit d'egoisme personal com és el creure que així assoliran el premi del seu Déu en la salvació eterna. No és aminorar el mal dels presos i dels malalts el què mou els catòlics a fer aquests actes que troba tan exemplars el senyor Lladó, sinó la il·lusió del guany del seu propi benestar en l'altra vida. No és amb paraules i visites com es curen els malalts i s'eduquen i redimeixen els presos, sinó estudiant i suprimint les causes que ocasionen a l'home les malalties i els crims. I aquest és l'ideal de la democràcia no cristiana. I per a convèncer-se de l'eficàcia positiva i pràctica d'una i altra ideologia, no cal sinó mirar com ha fingut el catolicisme organitzats els hospitals i les presons durant els vint segles de l'existència, i observar i fer comparacions com els han muntat i munten els homes, de cinquanta anys ençà, que s'inspiren en les normes de la democràcia i del socialisme.

En fi, el llibre que comentem és l'obra d'un obcecant, d'un fanàtic, que no té altres perspectives que les que permeten una idea fixa encastada a l'ànima que obstrueix totes les potències d'observador i crític serè, imparcial i reflexiu, condicions mínimes que són necessàries per a posar-se a fer llibres de la naturalesa del què ens ocupa.

El Sr. Lladó titula el seu llibre ELS DOS PODERS, potser pensat que així expresava que l'un poder era l'Església i l'altre l'Estat. A Déu el què és de Déu i el Cèsar el que és del Cèsar. Però en el transcurs de l'obra editada per la biblioteca *Horitzons* aquest pensament no surt per enlloc. Tot és Església, Església i Església. Per això es podria titular molt millor EL PODER UNIC. Es a dir: l'Església. I estaria perfectament enquadrat el títol.

Considerem que és un llibre que farà pocs prosèlits, inclòs dins de les files del catolicisme. El pensament de Catalunya no s'enriquirà amb cap nova aportació. Com a màxim, el llibre del senyor Lladó podrà servir per a estalviar la feina de pensar a aquells pobres i solitaris capellans dels pobles, els quals conformats amb la seva sort, d'ençà que han sortit del seminari, no han sentit altra preocupació que el millorar la seva situació econòmica en

veure que cada dia van minvant els presents que els feligresos els fan per a sostenir l'altar i la cuina.

A la missa major de cada festa, escauria esplèndidament la recitació de memòria, en forma de sermó des del presbiteri, d'un capítol d'aquest llibre del Sr. Lladó i s'accontentaria abastament els parroquians de bona fe que per altra part restarien admirats de la saviesa del seu senyor rector.

APIR.

—
EL SUBJECTIVISME, per *Han Ryner*.
(Biblioteca «Estudios») València, 1929.

És aquest un llibre d'alta valor filosòfica per les elevades concepcions en ell exposades, però al mateix temps, i això és una qualitat d'aquest genial pensador, la seva lectura és per demés suggestiva i amena. La seva lògica racional, al tractar de la individualitat humana, conquereix al lector i el conforta incitant-lo a la recerca de la veritat, que es desprèn de les seves apreciacions deductives, raonades, serenament exposades.

Es veu l'esperit inquiet i investigador, profundament analític del seu prestigiós autor, cada vegada més admirat.



La llibertat, negativament considerada, és l'absència de tota coacció.—

F. PI I MARGALL.

Notes

L'Esquerra Republicana Salutació d'Any nou

«En començar l'any 1950, l'Esquerra Republicana inicia la seva actuació. Aquesta nova força popular representa la coincidència de diversos grups republicans en els principis bàsics de la moderna democràcia i en l'apreciació dels problemes especials dels nostres temps i del nostre poble.

Hem cregut que a la coincidència en els principis ideològics i en els sentiments terrals, ha de correspondre una coordinació de l'activitat pública. Per això el Partit Republicà Català, l'Acció Republicana i els federals, que s'han volgut sumar a la nostra iniciativa, tot mantenint les respectives característiques i la personalitat pròpia, han decidit la creació d'un Consell de delegats, que enllaci els grups diversos i que dirigeixi, sempre que calgui, l'acció conjunta.

Els punts de coincidència que permeten d'establir aquesta conjunció i que formen, per tant, l'ideari de l'Esquerra Republicana, són:

En l'ordre polític, la llibertat individual i col·lectiva, la democràcia com a sistema, la República com a forma de Govern, la voluntat de cada poble com a criteri per a l'estructuració dels Estats.

En l'ordre social, la transformació profunda del règim de la propietat i del treball en el sentit de la justícia, de la igualtat i de la dignitat humana; la subordinació dels interessos econòmics individuals o fragmentaris als interessos generals de la col·lectivitat; l'acceptació de les formes que han estat implantades en els més avançats Estats democràtics i de totes les altres que l'evolució de la societat faci possibles.

En l'ordre moral, el respecte i la garantia de la consciència i el pensament humans; l'ensenyament liberal o laic; l'escola igual o única; la separació entre l'Estat i les Esglésies; l'afirmació dels sentiments patriòtics juntament amb la condemna dels xovinismes i dels odis de raça.

En l'ordre concret dels problemes del nostre poble, l'amor a les seves glorioses característiques, la reconeixença de la seva personalitat, la facultat de girar-se democràticament i de disposar dels

seus destins històrics; el cultiu de les relacions de cordialitat i de cooperació pràctica amb els homes i els grups que en les altres terres mantinguin els mateixos principis essencials.

Aquest és el nostre ideari d'homes d'esquerra. Aquests són els nostres sentiments d'homes d'un poble. Hem realitzat l'acte que considerem necessari, i hem dit les paraules que creiem oportunes.

Amics: bon any tingueu vosaltres i els vostres. Bon any tinguin a casa nostra i en tot el món, les idees de llibertat humana i els sentiments de justícia social.

Barcelona, 1 de gener 1950.

Pel Partit Republicà Català: *Marcel·lí Domingo, Lluís Companys, R. Noguera Comet.*—Per Acció Republicana: *A. Rovira Virgili, Leandre Cervera, Macià Mallol.*—Per la Junta Municipal de Barcelona del Partit Federalista: *Enric B. de Quirós, J. Condal, J. Guilera.*»

La boira

L'hivern a Lleida, es caracteritza per l'aparició de la clàssica i típica boira, la qual, quan ens visita, no acostuma a deixar-nos fins al cap d'una temporada, més o menys llarga, però prou duradera per fer-nos sentir la seva presència, ço que dóna a la nostra ciutat un caire d'urbs nòrdica.

Ara que en som al temps, bo és que dediquem un breu comentari a la densa i flongívola boirina que ens embolcalla, amb el seu vel gris i opac, i ens fa reviure, entremig de fortes bocades de fum, els misteris de les nits grises i tradicionals de les ribes del Tàmesi, que a casa nostra ens hem d'accontentar en admirar només superficialment amb la visió del nostre riu, ja fa temps sense gallardia i esdevingut un mins i esquitit rierol.

Quina sensació no produeix la boira en el nostre subconscient!

Sembla estrany, però els dies de boira talment un hom es creu trasplantat a un altre món, i fins i tot els seus acies naturals i espontanis, traspuen una emoció diferent dels dies que fa sol.

Sempre tenim pressa pel carrer; la boira ens

entela la visió i ens fa semblar vianants adalerats o bé misàntrops pensadors, enduts pel fi embolcall que ens penetra per tot arreu.

La vista se'ns paralitza i la gent llisca pel carrer sense gustar del passeig hivernal, pròdig de visions llampants, per la gràcia de les figures i per la gràvida agitació de l'embalum de gent que circula pel clàssic carrer Major.

Solament experimenten goig sota la boira, els pensatius, els que besllumen, entremig de la boirina, la lluentor de les coses simbòliques i escruten la grisor de l'infinit, en recerca de la llum del sol que il·lumina la intel·ligència, per poguer endinçar-se, durant els dies boirosos, en les cavilacions de problemes de gran volada i estudiar la consciència col·lectiva de la humanitat.

Flonjor obaga la dels dies de boira, que han es-tès una estel·la de fama perdurable a la nostra ciutat, bastida amorosament al recer del cloquer de la Seu Vella i al llarg del nostre Segre veillant l'ubèrrima horta nostrada.

Poques ciutats tindran el privilegi de transcórrer bon nombre de dies de la seva vida quotidiana entre la tupida gassa de la boira que, com donzella púdica, ens priva d'admirar les bel·leses de mare Natura; és per això que la donem a conèixer als nostres amics i lectors de fora, perquè si avui Lleida progressa en tots sentits, és una cosa de justícia posar de relleu les condicions de la naturalesa que l'envolta, contribuint, així, a arrodonir el seu aspecte de ciutat cosmopolita.

JOSEP M.^a MORLANS

Exposicions «Cau d' Art»

Sota el patronatge de l'Ateneu, ha estat inaugurada una exposició de dibuixos, caricatures, pintures i escultures, de petits artistes lleidatans. Petits en el sentit que ho són i tenen traça i dots però al camp de l'art resulten petits, no obstant la seva bona voluntat i fe.

Aquesta institució, integrada gairebé tota per minyons, ha arribat a donar vistositat a aquesta manifestació.

Analitzem els treballs i els seus autors:

Eusebi Broto: dona la impressió que no pinta gaire i quan ho fa no està encertat, no obstant haver solucionat bé un cartell.

Josep M.^a Suau: aquest, ens causa la mateixa impressió de l'anterior, amb la particularitat de no estar encertat en cap treball.

Carmel Tapiol: heus ací un noieta que si s'ho pren amb entusiasme, farà quelcom; té un colorit impressionista i agradable.

Antoni Garcia Lamolla: també són esperançadors els treballs d'aquest minyó, però cal que cuidi el colorit. És digne de mencionar-li el retrat de la seva mare.

«*Ponx*»: aquest noi dona molta vistositat a les seves obres, té traça i soluciona bé, especialment, les caricatures.

Josep Bartoletti: desentona molt dels seus companys i no precisament en sentit desfavorable. Aconsegueix uns retrats pulcres i definitius.

Francesc Carbó: els seus treballs donen la impressió que estiguin fets per mans escolars.

Ramon Aguiló: mereixia un altre marc més apropiat que no pas aquest; és llàstima, puix amb alguns treballs més hauria pogut demostrar individualment la seva palesa mestria i avenç. Dona gust veure de la manera que estilitza el fang amb els cisells i espàtules.

En resum, és una manifestació en general molt reeixida i més encara tenint en compte l'ambient amb què els seus components evolucionen, ambient limitat i ple d'entrebancs que han de vèncer per ells sols, sense cap ajut oficial, ço que fa que la seva labor sigui més meritòria.

Exposició Baig

Ha estat inaugurada una altra Exposició sota el patronat de l'Ateneu. Aquesta vegada ha estat a càrrec d'un caricaturista figuerenc, En Marian Baig.

Exposa una quarantena de treballs que els hauria pogut reduir ben bé a la meitat, puix que alguns que en presenta li distreuen la bona impressió que causen els altres; en citarem un d'aquests, «Prendrà Mal».

No obstant, té algunes obres força ben aconseguides com «L'estranger», «Pallasso trist» i alguns motius típics.

Aquest caricaturista *confon* lamentablement els treballs que poden ésser exposats públicament i els que només poden tenir sortida en la premsa ço és, que amb la primera s'han de presentar les obres ben cuidades, mentre que amb la segona, generalment no necessiten aquest requisit; de totes maneres cal reconèixer-li la seva fibra intencionada per la caricatura.

ENRIC CROUS.

El Canal de les Garrigues

El Canal de les Garrigues? Trista il·lusió! Tot fa preveure que no esdevindrà mai una realitat aquest magne projecte ja que les visites que de tard en tard hi fan els enginyers no han trascendit pas mai més enllà dels límits d'una excursió divertidíssima.

Divertidíssima i plena de complaences. Perquè el poble garriguenc, veient en ells a uns nous profetes o messies moderns, sempre surt a rebre'ls i fer-los agradable l'estada en aquelles terres, per tal que amb la seva ajuda, els arribi l'aigua desitjada, l'aigua esperada durant tota una llarga vida prenyada d'hores de desconsol i de desesperació. Però els nostres caríssims salvadors, després d'omplir-los el cor, l'ànima si voleu, de promences, tomben l'esquena i no es recorden més—fins el dia que projecten un altre viatge—d'ells, de la seva desesperació i de les nostres misèries.

Quan s'acabarà aquesta situació? Quan, els pobres pagesos de les Garrigues, deixarem de mirar amb odi el cel? Es fàcil de contestar a aquestes preguntes. El dia que s'ho prenguin amb fe i constància persones de bona voluntat o el dia que un veritable sentiment humanitari guii a la majoria dels ciutadans a exigir-ho.

JOSEP GATEU.

L'Exposició Internacional de Barcelona

Sota el títol «Conclusion sur l'Exposition de Barcelone», un diari de París, «L'Intransigeant» ha publicat en una de les seves darreres edicions un article del nostre amic Ramon Xuriguera del que n'extraiem i traduïm allò que ens sembla més interessant.

Els palaus.—S'extenen com una sembrada irregular per tot el recinte de l'Exposició. L'únic que presenta un estil peculiar d'origen espanyol és el de l'Agricultura. És senzill i té encerts directament aprofitats de les construccions aràbiques—moresc espanyol—cosa que el fa aparèixer amb una valor de tradició. Els altres acusen una mescolança d'estils difícil de desiriar. El fet d'estar construïts amb ciment els fa perdre, encara, l'escassa valor que puguin tenir. El Nacional, inspirat en el de l'Escolial, malgrat del coratge de les dimensions no respon a l'esforç creador, tant per la pobresa de llurs materials com pel record del reial edifici mencionat.

Pavellons estrangers.—Instal·lats en diversos

Palaus. La seva troballa és una obra de recerca. Els Països Baixos i els països nòrdics es limiten a aportar representacions del seu art popular i amb això estan representats ben dignament per cert. No afegeixen, però, res de nou a l'art modern.

França està mal representada en el seu art oficial. Tota la seva representació és, si es vol, molt a propòsit per a reclam d'hotelers, però molt poc per acreditar la significació dels seus arquitectes i artistes. El sol país que ha dit una paraula de novetat és Alemanya. Tot porta el segell del bon gust i de la modernitat. Aquestes qualitats es reflecteixen d'una manera remarcable en les instal·lacions industrials d'aquest país.

Pavellons nacionals.—L'elogi mor en la punta de la ploma. Per dir-ho en un mot, resumirem que els bons estan influenciats per l'art modern alemany i per l'Escola de Le Corbusier i els dolents són, a fi de comptes, un pastís absurd de totes les escoles modernes.

Jardins.—Una obra d'art que els catalans deurem a M. J. C. N. Forestier, aquest jardiner prodigiós que ara a Andalússia, ara a Anglaterra, Tunis, Índia, Cuba, Nova York, etc., ha anat deixant pel món rastres indiscutibles del seu talent. Potser lleugerament malmenada per les primitives correccions d'en Puig i Cadafalc i les deficiències d'execució en part salvades per la col·laboració del seu deixeble Nicolau M.^a Rubió.

El poble espanyol.—L'èxit popular del certamen. No té altra valor que l'honestat reproductiva dels seus dirigents. Tots els altres elogis que podríem fer, anirien en detriment de la nostra sensibilitat. Potser el mèrit principal és el de no haver fet una espanyolada. Aquesta mateixa discreció que respira tot el poble, ha d'ésser, creiem nosaltres, la millor satisfacció de llurs autors. Tota altra il·lusió potser fora excessiva.

Llums i aigües.—Si el poble espanyol és l'èxit popular, aquest és l'èxit autèntic. La seva grandiositat és enlluernadora; ho és tant, que els seus defectes—que són molts—desapareixen davant la força del seu espectacle. Potser un origen tímida d'aquesta instal·lació el trobaríem en l'Exposició de les Arts Decoratives de París. Però, ací, el desplegament és tant gran que gairebé fora ociosos retrocedir a cap recerca. Cal només esguardar la font principal per sentir-se endut d'una sincera força admirativa.

Les escultures.—En general són totes inferiors al nivell artístic dels seus autors. I amb això no volem dir que aquest sigui sobrerament elevat.

Contingut.—Les obres dels diversos palaus

totes tenen un interès. Les del Palau Nacional—d'art, arqueologia, litúrgia, bibliofília, història, etc.—justifiquen per elles soles el viatge a Barcelona des de no importa quin país. Ni la fadessa dels quadros plàstics-històrics sistema Museu Grévin atenuen el valor de l'aportació seriosa d'aquest recinte.

Palau de l'Art Modern.—La seva exigüitat ha fet que l'Exposició d'obres d'Art Modern—pintura, escultura—s'hagi hagut de fer en dues vegades. Això ha llevat ingratitud a la visita d'aquestes obres conegudes ja de tothom i que res no hi guanyarà ningú tornant-les a veure.

L'Estadi.—El més gran del món després del de Wembley, presidit pels atletes eqüestres de Gargallo salvats, per cert, de la mediocritat de l'escultura general.

Teatre grec.—Bon encert per part dels organitzadors a l'enviar a Grècia els arquitectes Rubió i Reventós. Garantia d'arquitectura.

Conclusió.—Barcelona amb l'organització d'aquest certamen s'ha superat. Això no és ni de molt l'obra d'un dia. L'esforç col·lectiu ha anat portant gota a gota el seu entusiasme per fer viable aquesta Exposició, potser malmenada a darrera hora per una intervenció estranya. I aquesta és la raó del per què no ha donat el fruit que d'ella s'esperava. Un any i un altre any el poble de Barcelona ha fet coincidir les seves energies en l'edificació del gran cartamen que havia de reportar a la ciutat el reconeixement de la seva categoria. L'esforç ha estat gran; el fruit no tant. Se'n salva només l'espectacle; aquest existeix de fet. Mai, potser cap Exposició no ha tingut la grandesa d'aquesta. Precisament tot el que en ella hi ha d'apoteòsic ens fa creure que és la darrera Exposició que se celebra a Europa d'una magnitud semblant.

Tal és el judici que l'espectacle artístic de l'Exposició mereix al nostre amic. Malgrat de la severitat de les apreciacions que reproduïm, hem de reconèixer, però, que responen a un fons gens ocult de veritat.

Fuetades: L'esport

La febre esportiva que neguiteja a quasi la totalitat del jovent, ens mena acceleradament a un estat de decadència espiritual i col·lectiva.

Com no ignora ningú, el practicisme esportiu és fortament—no totes les vegades però—perniciós, si volem atendre els immediats resultats que reporta... Sovintment, ja no és el joc qui governa; és l'excitació nerviosa, i llavors, la ira ama i senyora de les multituds, és quan dona lloc a l'espectacle vil de les moltes baralles.

Es de doldre aquest esperit de rabior bel·licosa que s'interposa entre l'home i l'afició. Entra la raó i la violència: predominant—com a element principal de les causes immediates—l'amor propi, que és capaç d'engendrar multitud de defectes i disbarats, si ja no els duu engendrats.

Aquesta tibantor existent de poble a poble, com a resultat del susdit esport, és una seguida manifestació de prejudicis morals que no s'addiuen de bon troç amb la col·lectivitat cívica de tots els homes que integren una mateixa raça i que aspiren a fruit d'iguals beneficis. No és altra cosa que la tempesta que encadena l'odi i flagella despòticament els principis de civilització i cultura humanes...

Som gosarats de dir: és dolent l'esport? i se'ns respondrà que no, rodonament. Com de fet, no és dolent mirat des del punt de vista esportiu, però... des del punt de vista moral, ho és del tot de dolent; car una cosa és l'educació física i una altra la destrucció moral.

Per a la finalitat que l'esport ha estat creat, no ho és tant com sembla de pernicios, però, com dèiem, aquest afany de dominar-se l'un més que altre, és el que desfà la teoria esportiva i aniquila tot l'interès què en sí pugui portar. Restant-li tant escassa importància, que és completament subjecte davant la cultura.

Si l'educació i conservació de nostra envergadura corporal la prenem en sentit bèl·lic, i ens destruïm materialment, ¿com podem estar capaçats per a fer treballar bé i amb regularitat la nostra ment? Es del tot impossible admetre que pensem bé i que reunim condicions per a ésser instruïts espiritualment. No s'ha de creure que la pau i la guerra són semblants, car encara que ho fossin o tinguessin consemblança, l'efecte és totalment disint i no podem fer cap apreciació de la susdita consemblança. Doncs, la guerra és el contrasentit de pau: diguem-ne, dues coses oposades.

La joventut, allunyada d'aquest gran privilegi, la cultura moral, no sap pas per on camina. No sent el neguit d'enfortir la ment i va per viaransy perillosos que sols pel risc fa que es mirin amb certa precaució...

Degut a la ferma retrospectió mental que sofreix la joventut actual, aquesta no es dona compte que això és un gran perjudici per a ella mateixa. Creu que amb l'esport, tot ja s'acaba, i que el món no necessita d'homes preparats per al dia de demà ni res. No veu altra cosa que aquest vertigen paorós que acaba de malmetre la joventut: esport i vinga esport. Tanmateix com si aquest fos el problema de més immediata solució.

No volem que creguin que som apologistes de

la cultura mental, però tampoc en som adversaris. Cal posar cada cosa al seu lloc, i ja que hi som, deixeu-nos dir que les biblioteques esperen amb els braços oberts a tota la joventut que en roman apartada. Si bé ho sabessin, les biblioteques estan desertes i els llibres són menjats per la pols. Cal que estimem molt més un llibre que no pas aquelles coses que solen portar un final dissortat. El llibre és un bon amic. No temis que et porti mals resultats, com els esports practicats per anar passió esbatanada d'amor propi.

No pretextem l'esport de cap de les maneres, ço que fem, és denunciar l'abús que s'en fa.

Havem de considerar que si no és avui, serà demà que haurem de fer servir la nostra cultura adquirida gràcies als nostres esforços i voluntat.

Per això, jove, avui és hora encara, més tard no sabem si hi seràs a temps. Quan hom es dona compte del què li manen, és quan ja no ho pot assolir. Prepara't i siguis home de bé. No t'arrelis a aquestes coses petites i cerca la teva salvació, il·lustrant-te i adquirint coneixements que el dia indicat puguis fer-ne un admirable ús.

No tots s'han donat compte de com està la joventut a conseqüència de conrear l'esport. La major part té el verí infiltrat de la ira, filla d'una cega passió i que l'allunya fatídicament de la realitat.

Per contra, tots els que ens afirmen que la joventut treballa i estudia, els desfem la seva tesi i diem que així mateix no és cert.

Si comprenguessin el molt que cal treballar, trobarien que la joventut en la seva totalitat no treballa gens.

ROMÀ AMPERI.

Pensaments polítics

Guardem-nos del que en podríem dir petites capitulacions venials de la consciència: donar la ma a un home que no s'ho mereix; tenir freqüentacions equívokes; riure davant d'una vilesa. Poc a poc es pert el sentiment del deure i el sentit moral.

Cal indignar-se contra les causes, no pas contra les coses. El darrer crida l'odi; el primer provoca la reflexió i, sovint, la reforma benfactorsa.

Abstenir-se davant d'un error que es pot evenciar és un crim contra la raó. Callar davant la injustícia que es pot combatre és un crim contra la humanitat.

No ens plau ni la policia política, ni la delació, ni els tribunals especials. Això vol dir que som adversaris d'una dictadura política del proletariat o de qualsevol altra.

Una revolució deu ésser preparada: un període reformista la deu precedir. Una societat nova no es fabrica a cops de decrets ni de lleis imposades violentament.

Al poble, per a ésser formidable, no li cal més que restar incommovible.

Es sempre la por, per la por i explotant la por que la reacció triomfa.

VÍCTOR DE MONTROIG

Aquest número ha passat per la censura governativa.

Llista d'adreces útils que recomanem

Acadèmies

COMERÇ ^{ACADEMIA MERCHANTIL}
Kühnel IDIOMES
Lleida: Porxos Baixos.—Saragossa: Cosso 39,

Advocats

LLUIS COMPANYS JOVER. Rambla Catalunya, 15, 1.^{er} — Barcelona.

Cafès

GRAN CAFÉ DEL COMERÇ. — R. Ferran, 2
Lleida.

Cases de Canvi

M. SALA ROURE. — Rambla Ferran, 4, pral. -
Telèfon, 518 - Lleida.

Corredors de Comerç

ENRIC BORRÁS MELGOSA. — Clot de les
Monges, 8 pral- 2.^a - Telèfon, 499 - Lleida.

MARIUS SOL MESTRE. — De 10 a 1, Banc d'
Espanya - Rambla d' Aragó, C., entressol - Lleida.

Electricistes

CLAUDI BAIGET.—Maquinària i materials elèctrics, vendes al major i detall. — Plaça Llibertat, 2
Telèfon, 38 - Lleida.

OCTAVI PEREÑA. — Màquines i material elèctric.—Cabrineti. - Lleida.

MIQUEL RIBELLES.—Fars i instal·lacions elèctriques per a llum i força. - Parallamps, Acumuladors, Transformadors i Reparació de Gramòfons. - Clavell, 5. - Lleida.

Ferreteries

JOSEP ALMACELLAS. — Porxos de Baix, 11 i 12. - Lleida.

Fusteries

MOBLES FREXANET. — Rambla de Ferran, núm. 37: - Lleida.

Impremtes

IMPRESA PAGÉS. — Avinguda Blondel, 35
Lleida.

Merceries

EMILI DURÓ SOLANES.—Magatzems de Merceria i novetats. - Plaça Sal, 8 - Telèfon. 302. Lleida

Música i Pianos

JOAN GUARRO.—Cavallers, 66. - Lleida.

Pintura Decorativa



Recaders i Transports

LA PALLARESA. — Agència de Transports. — Carrer Cabrinetti, 15 - Lleida. - Telèfon, 232.

R. SETÓ I FILLS. — Recaders directes i diaris a Barcelona en combinació amb les poblacions més importants d'Espanya. - Barcelona: Montesion 17. - Lleida: Estereria, 4.

Tallers

JOAN VILA.—Tallers de Fundició i Maquinària. Cardenal Remolins, 8 - Telèfon, 107. - Lleida.

IMPREMTA "JOVENTUT"

Treballs de tota mena

Blondel, 7  LLEIDA.

LIBRES QUE RECOMANEM:

La Lliçó de la Història

J. Llord.

Vida interior d'un escriptor

J. Puig i Ferrer.

El Fantasma de Canterbury

O Wilde (T. i D. Donday i Shum).

El Ciment

F. Gladkov.

Pares i Fills

I. Turguènev.

Càndid


Voltaire.

La Monja

Diderot.

El Cercle Màgic

J. Puig i Ferrer.



M. SOLANO
SUCESOR DE V^{MA} BONET

REPRODUCCIONES
ARTÍSTICAS
FOTOGRAFADO·AUTOTIPIA
TRICROMIA·FOTOLITOGRAFIA

ARIBAU N^o 9 INTERIOR
BARCELONA

"La Industria Leridana"

Fàbrica d'Anissats


LICORS - XAROPS - SABÓ - OLIS D'OLIVA I DE BRISA

PERE MOR

Especialitats de la Casa «ANIS MOR» i Gran Licor Estomacal «WILSON»
Agent exclusiu del Xampany «MONTANER»

Destileria y Fàbriques: CARRETERA DE BARCELONA.—Despatx: CABRINETY, 50

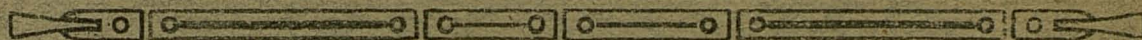
TELÉFONS. { Despatx, 56.
Fàbriques, 225. **LLEIDA**



J. GIGÓ

CONSTRUCTOR
 D'OBRES
 ACADÈMIA 10 LLEIDA

Telefon
427



CARLES I LLUIS GENÉ

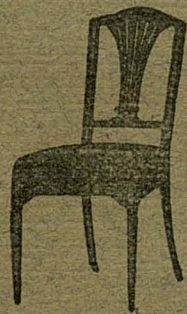
COMISSIONATS PRINCIPALS

De la companyia de segurs contra incendis LA CATALANA

Blondel lletra E, 1.^{er}

LLEIDA

Telefon núm. 259



LA MILLOR CASA DE MOBLES

“ARMENGOL”

Nom Comercial Registrat

Rambla de Ferran, 16.

Telefon, 103

(Baixos de la Fonda d'Espanya)

LLEIDA.